

Received: 27 May 2021

Revised: 20 July 2021

Accepted: 31 August 2022

ดุซงึนินพนธังงานวิจัยสร้างสรรค์: วีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงwindซิมโฟนี

DOCTORAL CREATIVE RESEARCH ON MUSIC COMPOSITION: THE HEROINE ‘YAMO’ FOR WIND SYMPHONY

สุพิชญาย์ ยนต์สำอังก์^{1*}Supitcha Yonsamang^{1*}วีระชาติ เปรมานนท์²Weerachat Premananda²

บทคัดย่อ

บทประพันธ์เพลง “ดุซงึนินพนธังงานวิจัยสร้างสรรค์: วีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงwindซิมโฟนี” เป็นผลงานการประพันธ์ประเภทดนตรีพรรณนาเพื่อยกย่องเชิดชูวีรสตรีแห่งสยาม ผู้ปกป้องแผ่นดินเกิด อันเป็นที่รักจากการรุกรานของศัตรู ความกล้าหาญ ความจงรักภักดี และความรักชาติของย่าโม เป็นสัญลักษณ์ และความภาคภูมิใจของชาวโคราช เมืองที่ได้รับสมญานามว่าเป็นประตูสู่อีสานและคนไทยทั้งประเทศ ผลงานการประพันธ์นี้ต้องการสื่อถึงคุณความดีและเรื่องราวในอดีต เอกลักษณ์ของจังหวะเพลงพื้นบ้านโคราช ถูกนำมาผสมผสานกับบทบาทลีลาดนตรีตะวันตก มีการพัฒนาทำนองเพลงด้วยเทคนิคการดันสดและการแปรท่วงทำนองโดยใช้เพลงพื้นบ้าน 3 เพลงเป็นหลัก คือ 1) เพลงรำวงโคราช 2) เพลงกล่อมลูกโคราช 3) เพลงพื้นเมืองโคราช มีการใช้ทำนองแปรอิสระ การสร้างสีสันเสียง การผสมผสานดนตรีหลากหลาย การไล่เรียงเสียงโมทีฟ การทวนทำนอง การเอื้อนในโน้ตระดับและการวางพื้นผิวแนวตั้งและแนวนอน ความสำเร็จของบทเพลงนี้ คือ การถ่ายทอดสุนทรียะและมรดกทางวัฒนธรรมเสียงผ่านคีตลักษณ์ที่มีองค์ประกอบแบ่งเป็น 3 ท่อน คือ ท่อนที่ 1 บ้านเอ่ง ท่อนที่ 2 อีสราภาพ และท่อนที่ 3 โคราชต้อนรับ บทประพันธ์ใช้เวลาในการแสดงทั้งสิ้น 40 นาที

คำสำคัญ: การสร้างสรรค์เพลงพื้นบ้าน; วงwindซิมโฟนี; ย่าโม

¹ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา คณะศิลปกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

¹ Graduate Student, Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

² อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์, ศาสตราจารย์ ดร., คณะศิลปกรรมศาสตร์, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

² Dissertation Advisor, Professor PhD., Faculty of Fine and Applied Arts, Chulalongkorn University

* Corresponding author e-mail: supitchanru1@gmail.com

Abstract

The doctoral creative research on music composition: The Heroine ‘YA MO’ for Wind Symphony is a descriptive music composition to honor the Siamese heroine who protected her beloved homeland ‘Korat’ from an invasion of the enemy. Her bravery, loyalty and patriotism have been regarded as national symbolic and pride not for Korat people but the entire kingdom. The composition expresses the virtues and stories from the past. The unique rhythm of Korat folk songs is blended with western music along with improvising techniques and the modification of the melody of 1) Korat folk dance 2) Korat Lullaby and 3) Korat love song. Additionally, heterophony, homophony, polyphony, sequence canonique, and stratification have been utilized to shape the characteristic melisma and stylistic melodies to be a well-crafted vertical and horizontal textures. Likewise, the aesthetic sensation and sound legacy of the heroic history are the cultural and communicating success of the composition. The composition comprises 3 spectacular movements which are Home, Freedom and Korat’s celebration. It is required 40 minutes of the performing duration by the full-scale Wind Symphony.

Keywords: Creating a folk song; Wind symphony; Ya Mo

1. บทนำ

“วัฒนธรรม” ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 ได้ให้ความหมายว่า สิ่งที่ทำ ความเจริญงอกงามให้แก่หมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมไทย วัฒนธรรมในการแต่งกาย วิถีชีวิตของหมู่คณะ เช่น วัฒนธรรมพื้นบ้าน วัฒนธรรมชาวเขา (พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน, 2554) ในพระราชบัญญัติ วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553 วัฒนธรรม หมายถึง วิถีชีวิต ความคิด ความเชื่อ ค่านิยม จารีตประเพณี พิธีกรรม และภูมิปัญญา ซึ่งกลุ่มชนและสังคมได้ร่วมสร้างสรรค์ สังคม ปลูกฝัง สืบทอด เรียนรู้ ปรับปรุง และเปลี่ยนแปลง เพื่อให้เกิดความเจริญงอกงาม ทั้งด้านจิตใจและวัตถุอย่างสันติสุขและยั่งยืน (พระราชบัญญัติ วัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553, 2553, น. 30)

วงวินด์ซิมโฟนีพัฒนามาจากวงโยธวาทิตซึ่งมีพัฒนาการในต้นศตวรรษที่ 13 ได้มีการใช้ปี Bag Pipe โดยกลุ่มนักเป่าได้ออกตัวขึ้นและได้เข้ากับกลุ่มนักดนตรีสัจจร หลังจากนั้นวงดนตรีจึงมีพัฒนาการขึ้นตามลำดับ ในปี ค.ศ. 1426 จักรพรรดิ Sigismund ทรงอนุญาตให้ตั้งวงดนตรีประจำเมือง Augsburg โดยใช้ นักเป่าทรัมเป็ตรวมกับนักตีกลองทิมปานี นับเป็นการเริ่มต้นขยายแพร่ออกไปยังเมืองอื่น ๆ หลังจากนั้น เครื่องดนตรีเหล่านี้ก็กลายเป็นเครื่องดนตรีที่นำไปใช้เฉพาะกลุ่มของราชวงศ์และสังคมชั้นสูง ปี ค.ศ. 1763 มีเครื่องดนตรีเกิดขึ้นใหม่โดยเฉพาะเครื่องเป่าเกิดขึ้นหลายชนิด พวกเครื่องดนตรีลมไม้จึงเริ่มเข้ามามีบทบาท กับแพร่ของเหลืองดั้งเดิม เสียงของเครื่องลมไม้และเครื่องทองเหลืองบางชนิดสามารถเอาไปเปรียบเทียบกับ เครื่องสายเสียงสูง เช่น ไวโอลิน วิโอลา และเชลโลได้ จึงเกิดการปรับบทเพลงของวงดุริยางค์ ดัดแปลง เล่นด้วยเครื่องลมไม้ให้ผู้บรรเลงนั่งบรรเลง วงดนตรีของทหารจึงมีรูปแบบเฉพาะตัวมากขึ้น ในยุคของนโปเลียน โบนาปาร์ต วงดนตรีของทหารฝรั่งเศสได้พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็วในช่วงระหว่างปี ค.ศ. 1805-1808 มีการเพิ่ม กลองใหญ่ ฉาบ และกิ้ง เพื่อใช้เป็นเครื่องประกอบจังหวะด้วย (สธน โรจนตระกูล, 2559, น. 26-28)

ผู้ประพันธ์ต้องการศึกษาและถ่ายทอดเรื่องราวความเป็นมาของวีรสตรี ‘ย่าโม’ ซึ่งเป็นเรื่องราว เล่าขานสืบกันมาถึงวีรกรรมของคุณหญิงโม ณ พุ่สัมฤทธิ์ การสร้างสรรค์ผลงานด้วยเพลงพื้นบ้านโคราช มีทำนอง จังหวะ และการขับร้องที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว อีกทั้งยังนำเครื่องดนตรีพื้นบ้านโคราชมาบรรเลง ร่วมกับวงวินด์ซิมโฟนี เมื่อนำมาผสมผสานกันระหว่างทำนองพื้นบ้านร่วมกับการประพันธ์ดนตรีร่วมสมัย เป็นการสร้างกลิ่นอายเฉพาะตัวที่ไม่เหมือนใคร ทั้งนี้ผู้ประพันธ์ได้แรงบันดาลใจในการทำนองเพลงพื้นบ้านโคราช และนำมาเรียบเรียงใหม่โดยให้อารมณ์เพลงตามวัฒนธรรมพื้นบ้าน วีรกรรมของคุณหญิงโมและวิถีชีวิตของ คนโคราชจากอดีตจนถึงปัจจุบัน การวิจัยสร้างสรรค์บทเพลงในครั้งนี้เพื่อสะท้อนถึงประเพณีและวัฒนธรรม เพลงพื้นบ้านโคราชในแบบร่วมสมัย อีกทั้งจังหวัดนครราชสีมามีวงดนตรีประเภทวงวินด์ซิมโฟนีในโรงเรียน ระดับมัธยมศึกษาเป็นจำนวนมาก จึงเห็นถึงความสำคัญในการถ่ายทอดทำนองเพลงเพื่อสร้างความน่าสนใจ และเป็นการสืบสานอนุรักษ์ให้แก่เยาวชนรุ่นหลังได้รู้จักและเห็นคุณค่าของบทเพลงพื้นบ้านโคราชสืบไป

2. วัตถุประสงค์ของการวิจัย

- 2.1 เพื่อวิจัยสร้างสรรค์บทเพลงที่จรรโลงและเชิดชูคุณค่าประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช
- 2.2 เพื่อวิจัยสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในวีรสตรี ‘ย่าโม’ และโคราชบ้านเกิด
- 2.3 เพื่อสร้างสรรค์บทประพันธ์เพลงที่บูรณาการเพลงพื้นบ้านโคราชสำหรับวงwindซิมโฟนี โดยใช้เทคนิคการประพันธ์ร่วมสมัย

3. ขอบเขตของการวิจัย

บทประพันธ์ วีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงwindซิมโฟนี เป็นการประพันธ์เพลงที่มีองค์ประกอบของเพลงพื้นบ้านที่มีความเฉพาะตัว ในเรื่องของทำนอง คำร้อง และจังหวะกลองซึ่งเป็นเอกลักษณ์ของชาวโคราช การสร้างสรรค์บทเพลงโดยนำทำนองเพลงพื้นบ้านผสมผสานกับการประพันธ์ดนตรีร่วมสมัย โดยเสนอกลืนอยู่ในรูปแบบจังหวะ (Rhythmic pattern) ของความเป็นพื้นบ้าน อีกทั้งยังบอกเล่าถึงเรื่องราวประวัติความเป็นมาของเมืองโคราช และวีรกรรมของย่าโม ด้วยการนำทำนองเพลงพื้นบ้านโคราช คือ เพลงรำวงโคราช เพลงกล่อมลูกโคราช และเพลงพื้นเมืองโคราช ด้วยการสร้างสรรค์เรียบเรียงขึ้นมาใหม่ ซึ่งในแต่ละท่อนได้สื่อถึงเรื่องราวที่แตกต่างกันออกไป ดังนี้

- ท่อนที่ 1 บ้านแอ้ง (Home)
- ท่อนที่ 2 อิสราภาพ (Freedom)
- ท่อนที่ 3 โคราชต้อนรับ (Korat's celebration)

4. วิธีการดำเนินงานวิจัย

ผู้ประพันธ์ได้สร้างสรรค์ผลงานวิจัยเรื่อง ดุษฎีนิพนธ์งานวิจัยสร้างสรรค์: วีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงwindซิมโฟนี เป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพในรูปแบบการสังเกตเพื่อสะท้อนวัฒนธรรมอีสาน อีกทั้งยังต้องการอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช

- 4.1 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับประวัติย่าโมและเพลงพื้นบ้านโคราชในพื้นที่ต่าง ๆ ในเรื่องของเนื้อร้อง ทำนอง และจังหวะ
- 4.2 ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับการประพันธ์เพลงทั้งในรูปแบบของเพลงรำวง รูปแบบเพลงร่วมสมัย และรูปแบบเพลงตะวันตกในยุคต่าง ๆ
- 4.3 จัดทำโครงร่างวิทยานิพนธ์และขอคำปรึกษาจากอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการ
- 4.4 วิเคราะห์บทเพลงที่เก็บข้อมูลมาเพื่อนำมาสร้างสรรค์บทเพลงในรูปแบบใหม่
- 4.5 วางโครงสร้างรูปแบบทำนองเพลง การดำเนินจังหวะ และสังคีตลักษณ์

- 4.6 กำหนดเครื่องมือที่ใช้บรรเลงในวงวินด์ซิมโฟนี
- 4.7 นำเพลงที่ได้วิจัยสร้างสรรค์มาปรับแก้ไขเพื่อความเหมาะสม
- 4.8 นำเพลงที่ได้จากการวิจัยสร้างสรรค์ที่มีการปรับแก้ไขแล้ว นำเผยแพร่ผ่านทางอินเทอร์เน็ต
- 4.9 จัดทำหนังสือโน้ตเพลง “ดุชนิพนธ์งานวิจัยสร้างสรรค์: วีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงวินด์ซิมโฟนี”
- 4.10 จัดทำรูปเล่มวิทยานิพนธ์ฉบับสมบูรณ์

5. ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับการวิจัย

- 5.1 ได้งานวิจัยสร้างสรรค์บทเพลงพื้นบ้านโคราช ที่จรรโลงและเชิดชูประเพณีวัฒนธรรมอีสาน
- 5.2 ได้บทเพลงวิจัยสร้างสรรค์ที่แสดงถึงความรัก ความภาคภูมิใจ ในวีรสตรี ‘ย่าโม’ และเพลงพื้นบ้านโคราช
- 5.3 ได้หนังสือโน้ตเพลง “ดุชนิพนธ์งานวิจัยสร้างสรรค์: วีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงวินด์ซิมโฟนี” ที่มีมาตรฐานสามารถนำออกเผยแพร่ภายในประเทศและต่างประเทศ
- 5.4 ได้สืบสานและอนุรักษ์วัฒนธรรมพื้นถิ่นของจังหวัดนครราชสีมา แก่คนรุ่นหลังต่อ ๆ ไป

6. ผลการวิจัย

ดุชนิพนธ์งานวิจัยสร้างสรรค์: วีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงวินด์ซิมโฟนี ผู้ประพันธ์ได้แบ่งเป็น 3 ท่อน แต่ละท่อนจะบรรยายวิถีชีวิตความเป็นอยู่ วิถีกรรมของย่าโม ณ ทุกสัมฤทธิ์ จวบจนถึงวัฒนธรรมเมืองโคราช จากอดีตจนถึงปัจจุบัน ซึ่งผู้ประพันธ์ได้วิเคราะห์บทประพันธ์ ดังนี้

6.1 บ้านเอ้ง (Home) ท่อนนี้เป็นการนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมการกินอยู่ การดำรงชีวิตของชาวบ้านที่อยู่เย็นเป็นสุข โดยใช้ทำนองเพลงราวโคราช ที่ได้สื่อถึงความสุขสนุกร่อนการเล่นเพลงราวโคราช ในหมู่บ้านจะแสดงกันตามงานบุญต่าง ๆ ในแบบวิถีพื้นบ้าน (เช่น นานูญ, การสื่อสารส่วนบุคคล, 26 กันยายน 2561) ความชัดเจนของบทเพลงจะเน้นการใช้ทำนองกลองคองก้า ซึ่งเป็นหัวใจหลักของการขับร้องเพลง และเชื่อมทำนองเพลงเพื่อเข้าสู่ทำนองใหม่

ท่อนนำ (Introduction) อยู่ในอัตราจังหวะช้าด้วยทำนองที่ยิ่งใหญ่ โอ้อ่า สง่างาม สอดแทรกด้วย จังหวะกลอง ได้เปลี่ยนจากกลองคองก้าเป็นกลองโพนโคราชที่เป็นเอกลักษณ์คนโคราช โพนโคราช เป็นเครื่องตีประกอบจังหวะที่ตัวกลองทำด้วยดินด่านเกวียน ซึ่งด้วยหนัง (หนังสือพิมพ์โคราชคนอีสาน, 2564, ย่อหน้า 1) ในบทประพันธ์ได้สร้างเสียงกลองโพนให้มีความร่วมสมัยด้วยการทำให้มีเสียงที่หลากหลาย ให้เกิดมิติของเสียงที่น่าสนใจและสนุกร่อน และประกอบกับทำนองเพลงพื้นบ้านที่สร้างสรรค์ขึ้นเพื่อทำให้มีความเป็นอัตลักษณ์ของเพลงพื้นบ้าน (ดังภาพที่ 1 และภาพที่ 2)

accel. ♩ = 74



ภาพที่ 1 ทำนองหลักกลองโทน (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอางค์, ประเทศไทย, 2564)



ภาพที่ 2 แปรทำนองกลองโทน (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอางค์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน A โครงสร้างของบทเพลง เป็นการนำเสนอแนวทำนองหลักที่ 1 มีลักษณะทำนองที่มีความหนักแน่น โดยการนำแนวทำนองมากระจายให้กับเนื้อดนตรีเพื่อให้เกิดสีสันของเสียงในมิติเสียงที่ชัดเจนของเนื้อดนตรีที่ต่างกันและมีความเด่นชัดในรูปแบบของทำนองและจังหวะ ซึ่งจะอยู่ในกุญแจโทนิค (Tonic key) D Minor (ดังภาพที่ 3)



ภาพที่ 3 ทำนองหลักที่ 1 (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอางค์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน B จะเป็นการเปลี่ยนกุญแจเสียง D Minor เป็นกุญแจเสียง A Minor ที่เป็นกุญแจเสียงที่ 5 (Dominant key) ของกุญแจเสียง D Minor (ดังภาพที่ 4)

ภาพที่ 4 การเปลี่ยนคีย์ (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังกค์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน C นำเสนอแนวทำนองหลักที่ 2 มีลักษณะทำนองที่มีความไพเราะ อ่อนหวาน สดใส ซึ่งเป็นการเปลี่ยนกุญแจเสียงร่วมจากกุญแจเสียง F Major ที่เป็นเครือญาติกับของกุญแจเสียงหลัก D Minor (ดังภาพที่ 5)

ภาพที่ 5 ท่อน C ช่วงนำเสนอแนวทำนองหลักที่ 2 (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังกค์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน D ทำนองปิดท้าย (Closing theme) ซึ่งในทำนองปิดท้ายจะเป็นการใช้กุญแจเสียงหลัก D Minor โดยส่วนใหญ่ของแนวทำนองจะเป็นแนวเดียวกัน (Unison) ในความต่างของเนื้อดนตรี และมีอัตราส่วนที่กระชับเพื่อบ่งบอกถึงความชัดเจนของบทสรุปในช่วงปิดท้าย (ดังภาพที่ 6)



ภาพที่ 6 ทำนองปิดท้าย (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

6.2 อิสระภาพ (Freedom) บทเพลงในตอนนี้จะเป็นการเล่าเรื่องราวของชาวบ้านในเมืองโคราช ในช่วงปี พ.ศ. 2369 ในรัชสมัยของพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว กษัตริย์ผู้ครองเมืองเวียงจันทน์ สบโอกาสยกกองทัพข้ามแม่น้ำโขงลงมาหมายจะกวาดต้อนคนภาคอีสานกลับขึ้นไปเวียงจันทน์ เมื่อยกทัพ ผ่านหัวเมืองภาคอีสานจนมาถึงเมืองนครราชสีมาได้กวาดต้อนพลเมืองทั้งหมดเดินทางไปด้วย กลุ่มผู้ถูก กวาดต้อนมีคุณหญิงโมรวมอยู่ด้วย เมื่อเดินทางมาถึงทุ่งสัมฤทธิ์ คุณหญิงโมได้วางแผนให้คนไทยผูกไมตรี กับศัตรู เมื่อสบโอกาสชาวนครราชสีมาทั้งหญิงชายรวมตัวกันลุกขึ้นจับอาวุธเข้าโจมตีฝ่ายทหารลาวจนชนะ การศึกในครั้งนี้คุณหญิงโมได้แสดงวีรกรรมที่กล้าหาญในการช่วยเหลือครอบครัวชาวเมืองนครราชสีมาให้เป็น อิสระได้ (รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกูล, ธนกฤต ลออสุวรรณ และจิรวัตร ตั้งจิตเรเจริญ, 2563, น. 56)

บทนำ ได้นำวัตถุดิบมาจากทำนองเพลงกล่อมลูกโคราช มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดความแตกต่าง เพิ่มมากขึ้น ซึ่งการนำเสนอวัตถุดิบจะอยู่ในทำนองที่พรรณนาถึงเรื่องราวบรรยากาศที่บ่งบอกถึงความรู้สึก โศกเศร้าของการสูญเสียบ้านเมืองของชาวโคราช ท่อนนี้เริ่มต้นด้วยเสียงขอโคราช (ดังภาพที่ 7)



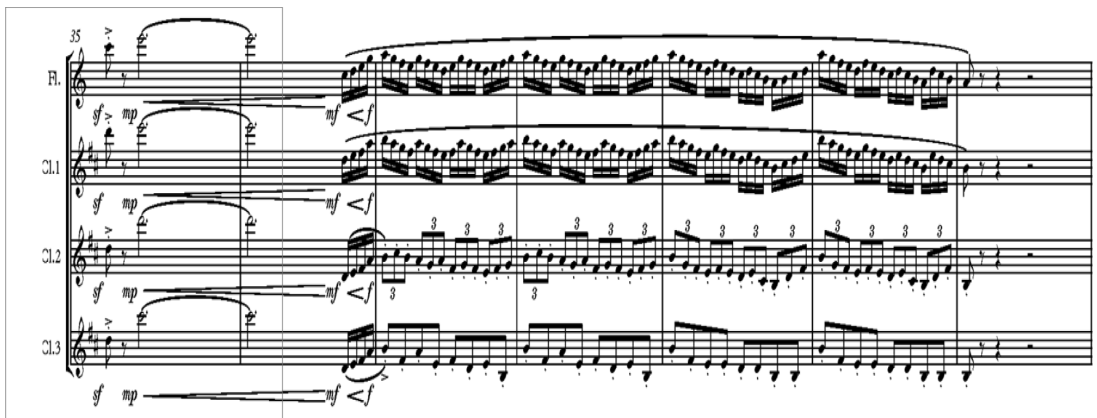
ภาพที่ 7 ทำนองใหม่ที่ปรากฏขึ้นในตอนนี้ แสดงถึงอารมณ์เพลงที่บ่งบอกถึงความรู้สึกโศกเศร้า

(สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน A เป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ที่ข้าศึกศัตรูกำลังไล่ต้อนจับกุมชาวบ้านเป็นเชลย โดยจะใช้เสียงของเครื่องกระทบ และเครื่องลมทองเหลือง ที่มีความหนาแน่นของเนื้อเสียง รวมไปถึงการใช้เสียงของเครื่องเป่าลมไม้ ใช้เทคนิคการเล่น (Imitation) ที่ทำให้เกิดการไล่เลียนกันของแนวทำนอง และใช้เทคนิคการเคลื่อนที่และการทับซ้อนของอัตราจังหวะที่แตกต่างกัน เป็นเสมือนข้าศึกกำลังไล่ต้อนชาวบ้านที่หลบหนีการถูกจับกุม นอกจากนี้บนเนื้อเสียงของเครื่องเป่าลมไม้ จะมีการใช้กลุ่มเสียงก๊ต (Clusters) ที่เป็นเสียงตั้งแต่ 2 เสียงขึ้นไปมาผสมกันแล้วทำให้เกิดเสียงที่ไม่น่าฟัง เปรียบเสมือนเสียงของชาวบ้านที่กำลังกรีดร้องขอชีวิต ในขณะที่ถูกข้าศึกศัตรูจับกุมตัว (ดังภาพที่ 8 และภาพที่ 9)



ภาพที่ 8 การใช้ทำนองดนตรีของเครื่องกระทบ และเครื่องลมทองเหลือง ที่มีความหนาแน่นของเนื้อเสียง เป็นเสมือนข้าศึกที่กำลังไล่ต้อนชาวบ้าน ด้วยการใช้เทคนิคการเล่น (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอางค์, ประเทศไทย, 2564)



ภาพที่ 9 การใช้กลุ่มเสียงก๊ต (Clusters) แสดงถึงความซุลมุนวุ่นวาย (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอางค์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน B เป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ที่ท่านย่าโมกำลังปลอบชาวบ้านที่โศกเศร้าเสียใจที่ถูกจับมาเป็นเชลยในค่ายข้าศึกศัตรู โดยจะใช้เสียงของเครื่องดนตรีซอโคราช เป็นเสมือนเสียงของย่าโมที่กำลังปลอบประโลมใจและให้กำลังใจกับชาวบ้าน ปลุกระดมให้ชาวบ้านเข้มแข็งและมีใจที่จะสู้ต่อไป ซึ่งจะใช้เทคนิคการแปร (Variation) ที่เป็นการนำทำนองมายืดออกมากยิ่งขึ้นและแปรเปลี่ยนไปจากเดิม และใช้เนื่อนตรีของฉาบด้วยการร่ำอย่างต่อเนื่องเปรียบเสมือนเสียงที่ยังคงค้าง (Drone) เป็นเสียงที่ถูกซ้ำด้วยระดับเสียงเดียวหรือเสียงที่ได้ยินตลอดประโยคเพลงเป็นเสมือนเสียงลมที่อยู่ภายใต้บรรยากาศของวังวนแห่งความโศกเศร้า (ดังภาพที่ 10)



ภาพที่ 10 เสียงที่ให้บรรยากาศวังวนแห่งความโศกเศร้า (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

ในช่วงท้ายของท่อน B จะเป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ที่ท่านย่าโมเริ่มปลุกระดมชาวบ้านเพื่อที่จะวางแผนต่อสู้กับข้าศึกศัตรูโดยจะใช้เนื่อนตรีของเครื่องอัลโตแซ็กโซโฟน, เทเนอร์แซ็กโซโฟน, ทรัมเป็ต และทรอมโบน เป็นเสมือนเสียงสัญญาณในการปลุกระดมชาวบ้านซึ่งจะเป็นการแปรทำนองให้สั้น กระชับ และมีความคมชัด (ดังภาพที่ 11)



ภาพที่ 11 ช่วงท้ายของท่อน B (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน C เป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ที่ท่ายาโมและชาวบ้านกำลังมอมสุราเข้าศึกเพื่อที่จะทำการลอบสังหาร เป็นการนำท่วงเสียง A Minor กลับมาใช้อีกครั้งเป็นเสมือนชาวบ้านที่กำลังไล่ต้อนเข้าศึกเพื่อทำการสังหารศัตรู นอกจากนั้นเนื้อเสียงของเครื่องเป่าลมไม้จะมีการใช้เสียงกักที่เป็นเสียงตั้งแต่ 2 เสียงขึ้นไปผสมกันแล้วทำให้เกิดเสียงที่ไม่น่าฟัง เป็นเสมือนเสียงร้องขอชีวิตของเข้าศึกศัตรูที่กำลังจะถูกสังหาร (ดังภาพที่ 8 และภาพที่ 9)

ท่อน D เป็นการแสดงถึงเหตุการณ์ที่สามารถยึดคืนแผ่นดินเมืองโคราชได้สำเร็จแต่ยังคงโศกเศร้าเสียใจกับการสูญเสียของผู้คนและบ้านเมืองที่ถูกทำลาย แต่ก็จะร่วมมือในการบูรณะซ่อมแซมให้บ้านเมืองโคราชได้คงอยู่ต่อไป โดยใช้เทคนิคการซ้ำทำนองที่เป็นการซ้ำทำนองในระดับเสียงเดียวกัน ลักษณะเหมือนกัน และจะอยู่บนเนื้อดนตรีที่ต่างกัน (ดังภาพที่ 12)

D

ภาพที่ 12 การซ้ำทำนอง (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก, ประเทศไทย, 2564)

6.3 โคราชต้อนรับ (Korat's celebration) นำเสนอถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนโคราช ณ ปัจจุบันที่มีความรุ่งเรือง รักและเคารพวีรกรรมของชาวโคราช คือ คุณหญิงโมหรือที่เรียกกัน ณ ปัจจุบันว่า ‘ย่าโม’ เพลงโคราชเป็นมรดกทางวัฒนธรรมทางภาษาที่เป็นเครื่องบ่งชี้แสดงความเป็นอยู่ ลักษณะ อุปนิสัย ตลอดจนถึงประเพณีและวัฒนธรรมของชาวโคราช เนื้อหาของเพลงสะท้อนสภาพชีวิต คติความเชื่อเป็นวัฒนธรรมประจำถิ่น (สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 2555, น. 19)

บทนำ ได้นำวัตถุดิบของสำเนียงเสียงร้อง ชัย ยะ ชะ ชี ชัย ที่เป็นอัตลักษณ์ของเพลงโคราช มาประยุกต์ใช้ในท่อนนี้ เพื่อบ่งบอกถึงการเฉลิมฉลองและการบูรณะฟื้นฟูบ้านเมืองโคราชที่กลับมาเจริญรุ่งเรืองอีกครั้ง อีกทั้งบทเพลงนี้ตามที่เล่าขานกันมาแต่อดีต เพลงโคราชเป็นบทเพลงที่ย่าโมชอบฟังมาก และเพื่อแสดงถึงบรรยากาศของชัยชนะที่ได้ปราบปรามและขับไล่ข้าศึกศัตรูได้สำเร็จ

ท่อน A เป็นการนำแนวทำนองหลักที่ 1 ของท่อนบ้านเอ็งกลับมาใช้และนำวัตถุดิบมาประยุกต์ใช้กับแนวทำนองหลักที่ 1 เพื่อแสดงถึงบรรยากาศของร่วมแรงร่วมใจ และร่วมมือในการบูรณะฟื้นฟูเมืองโคราช โดยการแปรทำนองที่จะใช้เทคนิคการขยายอัตราส่วน (Augmentation) และการย่ออัตราส่วน (Diminution) และนำแนวทำนองมากระจายให้กับเนื้อดนตรีเพื่อให้เกิดสีสันของเสียงในมิติเสียงที่ชัดเจนของเนื้อดนตรีที่ต่างกัน (ดังภาพที่ 13)



ภาพที่ 13 ทำนองที่เลียนสำเนียงเสียงร้อง ชัย ยะ ชะ ชี ชัย

(สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน B เป็นการนำแนวทำนองหลักที่ 2 ของท่อนบ้านเอ็งกลับมาใช้ และได้นำวัตถุดิบที่เป็นอัตลักษณ์ของเพลงโคราชมาประยุกต์ใช้กับแนวทำนองหลักที่ 2 เพื่อแสดงถึงบรรยากาศของการเฉลิมฉลองที่ได้บูรณะบ้านเมืองโคราชให้กลับสู่สภาวะเดิมโดยการนำเสนอแนวทำนองหลักที่ 2 ที่มีลักษณะทำนองของความไพเราะ อ่อนหวาน สดใส จะใช้เทคนิคการขยายอัตราส่วน และการย่ออัตราส่วนเพื่อนำแนวทำนองมากระจายให้กับเนื้อดนตรีให้เกิดสีสันของเสียงในมิติเสียงที่แตกต่างกัน (ดังภาพที่ 14)

ภาพที่ 14 ทำนองซึ่งมีโน้ตกระโดดในขั้นคู่ที่ไม่เหมาะสม (Pointillism)

(สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน C เป็นการนำแนวทำนองปิดท้ายด้วยการนำทำนองหลักกลับมาใช้และได้นำวัตถุดิบมาประยุกต์ใช้กับแนวทำนองปิดท้ายเพื่อแสดงถึงบรรยากาศของความสามัคคีเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของชาวเมืองโคราชที่จะพัฒนาบ้านเมืองโคราชต่อไปโดยการนำเสนอแนวทำนองที่เน้นย้ำ ด้วยการเล่นโน้ตในแนวเดียวกัน (Unison) เป็นการซ้ำทำนองในระดับเสียงเดียวกันและลักษณะเหมือนกัน เพื่อให้เกิดเสียงที่มีความเข้มแข็งของเนื้อดนตรีที่ต่างกัน (ดังภาพที่ 15)



ภาพที่ 15 การเล่นโน้ตแนวเดียวกัน (Unison) (สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

ท่อน D เป็นการนำแนวทำนองไทยลูกหมัดเป็นบทลงจบ (Coda) ทับซ้อนกับการนำวัตถุดิบของสำเนียงเสียงร้อง ชัย ยะ ชะ จิ ชัย ที่เป็นอัตลักษณ์ของเพลงโคราช มาประยุกต์ใช้โดยการนำเทคนิคการเคลื่อนที่ของแนวทำนองที่ซ้ำไปมา (Ostinato) และการแปรทำนองที่เป็นการใช้เทคนิคการขยายอัตราส่วนเพื่อแสดงถึงบรรยากาศของแรงผลักดันที่จะต้องก้าวไปสู่ความเจริญรุ่งเรืองของเมืองโคราชต่อไป (ดังภาพที่ 16)



ภาพที่ 16 แนวทำนองลูกหมัด หรือการเร่งอัตราความเร็วขึ้นทีละน้อย (Accelerando)

(สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

7. การสรุปผลและการอภิปรายผล

คุณูปนิพนธ์งานวิจัยสร้างสรรค์: วีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงวินด์ซิมโฟนีเป็นผลงานการสร้างสรรค์บทเพลงเพื่อความจรรโลง และเชิดชูคุณค่าประเพณีวัฒนธรรมพื้นบ้านโคราช อีกทั้งยังสอดแทรกเนื้อหาในเรื่องของวีรกรรมของคุณหญิงโม ณ หุ่นสัมฤทธิ์ ตามประวัติศาสตร์ที่ได้ถ่ายทอดกันมายุคต่อยุค ทำให้เกิดความรัก ความภาคภูมิใจในวีรสตรี ‘ย่าโม’ และภาคภูมิใจในเพลงพื้นบ้านโคราช ที่มีกลิ่นอายของความเป็นเพลงพื้นบ้านผสมผสานกับดนตรีตะวันตกโดยใช้เทคนิคการประพันธ์ร่วมสมัย ถ่ายทอดผ่านวงวินด์ซิมโฟนี โดยแต่ละบทเพลงมีแนวคิดในแต่ละตอนเป็นลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในประวัติศาสตร์วีรกรรมของย่าโม ได้แรงบันดาลใจจากทำนองเพลงพื้นบ้านของโคราช คือ เพลงรำวงคองก้า เพลงกล่อมลูกโคราช และเพลงโคราช โดยผู้ประพันธ์ได้นำบทเพลงพื้นบ้านทั้งสามเพลงนี้มาเรียบเรียงใหม่ให้มีมิติในรูปแบบของดนตรีสากล มีการใช้เทคนิคการซ้ำ (Repetition) การเลียน (Imitation) การแปร (Variation) การขยายส่วน (Augmentation) การย่อส่วน (Diminution) การปรับทำนอง (Transformation) การเล่นโน้ตในแนวเดียวกัน (Unison) มีการเปลี่ยนบันไดเสียง เช่น การเปลี่ยนบันไดเสียงหลัก ให้เป็นกุญแจเสียงที่ 5 (Dominant key) เพื่อให้สื่อถึงความหมายของบทเพลงได้อย่างชัดเจน ในด้านของจังหวะมีการเปลี่ยนอัตราจังหวะและความเร็วจังหวะในแต่ละท่อน การแสดงเดี่ยวของเครื่องดนตรีพื้นบ้านตามแนวคิดของผู้ประพันธ์

การประพันธ์เพลงได้แบ่งเป็น 3 ท่อน แต่ละท่อนจะเริ่มด้วยบทนำเสมอ โดยชื่อท่อนเพลงในแต่ละท่อนผู้ประพันธ์ได้แนวคิดจากวิถีชีวิต วีรกรรมของคุณหญิงโม และวัฒนธรรมที่สืบทอดกันมาจวบจนปัจจุบัน ซึ่งได้มีการเรียบเรียงตามโครงสร้าง ดังนี้ 1) บ้านเอ่ง (Home) เป็นการนำเสนอวิถีชีวิต วัฒนธรรมการกินอยู่ การดำรงชีวิตของชาวบ้านที่อยู่เย็นเป็นสุข โดยใช้ทำนองเพลงคองก้า อยู่ในกุญแจเสียง D Minor มีทำนองหลัก 2 ทำนอง และมีการเปลี่ยนกุญแจเสียงเพื่อแสดงถึงความไพเราะอ่อนหวาน ความอยู่ดีมีสุขของชาวโคราช 2) อิสราภาพ (Freedom) เป็นการเล่าเรื่องราววีรกรรมของย่าโมที่มีทั้งทำนองโศกเศร้าด้วยความสูญเสีย และทำนองที่อึกทักครึกโครมที่ชาวโคราชร่วมกันรบกับข้าศึกศัตรู ณ หุ่นสัมฤทธิ์ จนได้รับอิสราภาพ อยู่ในกุญแจเสียง A Minor และ 3) โคราชต้อนรับ (Korat's celebration) ท่อนนี้นำเสนอถึงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมของคนโคราช ณ ปัจจุบันรวมถึงเพลงโคราชที่สืบทอดกันมาอย่างยาวนาน แสดงถึงความรุ่งเรือง รักและเคารพวีรสตรี ‘ย่าโม’ ของชาวโคราชอยู่ในกุญแจเสียง D Minor จากการเผยแพร่ผลงานการถ่ายทอดสดผ่านเครือข่ายสังคม (Social media) ได้แก่ เฟซบุ๊ก (Facebook) รวมถึงเว็บไซต์ยูทูบ (YouTube) พบว่า มีผู้ให้ความสนใจในบทเพลง อีกทั้งยังแสดงข้อคิดเห็น อาทิ ความชื่นชอบถึงทำนองกลองโทน (ท่อนบ้านเอ่ง) การเข้าถึงอารมณ์เพลงในขณะที่ซอบรรเลงเพื่อแสดงความโศกเศร้า (ท่อนอิสราภาพ) ทั้งนี้การเผยแพร่ผลงานผ่านไปด้วยความราบรื่น ผู้ประพันธ์ยังต้องการข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ต่อการสร้างสรรค์ผลงานต่อไป



ภาพที่ 17 รหัสคิวอาร์ (QR code) การเผยแพร่ผลงานผ่านเว็บไซต์ยูทูบ
(สุพิชฌาย์ ยนต์สำอังก์, ประเทศไทย, 2564)

8. ข้อเสนอแนะ

8.1 ข้อเสนอแนะทั่วไป

8.1.1 จากผลการวิจัยพบว่า บทเพลงวีรสตรี ‘ย่าโม’ สำหรับวงวินด์ซิมโฟนี เหมาะสำหรับวงดนตรีที่มีความสนใจในเรื่องของดนตรีพื้นบ้านร่วมสมัย เข้าถึงทางวัฒนธรรมและกลุ่มคนในสมัยปัจจุบัน วงดนตรีในสถาบันการศึกษาระดับมัธยมและอุดมศึกษาสามารถนำไปบรรเลงได้ในทุกวาระ

8.1.2 ผลจากการวิจัยพบว่า ในพื้นที่แถบอีสานมีเพลงพื้นบ้านและวัฒนธรรมที่มีความแตกต่างกันออกไป แนวคิดในการประพันธ์เพลงในรูปแบบนี้สามารถนำไปปรับใช้ให้สอดคล้องกับรูปแบบของเครื่องดนตรีหรือประวัติศาสตร์ของท้องถิ่นนั้น ๆ

8.1.3 สามารถนำบทเพลงไปประยุกต์เป็นแบบฝึกสำหรับวงวินด์ซิมโฟนี

8.2 ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

8.2.1 ควรมีการทำวิจัยเพื่อศึกษาโครงสร้างของบทเพลงในรูปแบบต่าง ๆ แนวคิดในการประพันธ์เพลง และนำมาประยุกต์ให้เข้ากับลักษณะของวงดนตรีที่มีอยู่ โดยตั้งอยู่ในพื้นฐานของสังคมวัฒนธรรมในเชิงอนุรักษ์

9. รายการอ้างอิง

- พจนานุกรม ฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554. (2554). *วัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <https://dictionary.orst.go.th/>
- พระราชบัญญัติวัฒนธรรมแห่งชาติ พ.ศ. 2553. (2553). *วัฒนธรรม*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/A/069/29.PDF>
- รุ่งโรจน์ ภิรมย์อนุกุล, ชนกฤต ลออสุวรรณ, และจิรวัด ตั้งจิตเรจริญ. (2563). *รู้เรื่องเมืองโคราช ท่องประวัติศาสตร์และอารยธรรมขอม*. นครราชสีมา: สำนักงานวัฒนธรรมจังหวัดนครราชสีมา.
- สธน โจนตระกูล. (2559). *ตรวจ*. กรุงเทพมหานคร: โอเดียนสโตร์.
- สำนักศิลปวัฒนธรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2555). *เพลงโคราช เล่ม 2*. นครราชสีมา: มิตรภาพการพิมพ์ 1995.
- หนังสือพิมพ์โคราชอีสาน. (24 ธันวาคม 2563). *โทนโคราช*. สืบค้นเมื่อ 20 กุมภาพันธ์ 2564, จาก <http://koratdaily.com/blog.php?id=12405>